

СТАРМАЛИ

Л И С Т З А З Б И Љ А Њ Е Ш А Л Е .

„Стармали“ излази трипут месечно. Годишња цена 4 ф. — годишња 2 ф. — на 3 месеца 1 ф. За Србију и друге крајеве 10. — 5. — 2½ динара. — Власник и одговорни уредник Змај-Јован Јовановић; главни сарадник Абуказем. Издаје штампарија А. Пајевића у Новом Саду. — Рукописи се шаљу уреднику (Dr. J. Jovanović, Wien IX. Porcellangasse 56.) — Преплата и све што се тиче администрације, штампарији А. Пајевића у Новом Саду.

Краљев анђео бранитељ.

Рећи ћу једну, — биће мало смела:
Илка није хтела!

Ја јој познајем голубије ћуди;
Познајем јој срце у несретних груди;
Познајем јој душу, кад јој срећа цвала
— Јер срећа се никад није крити знала.
Познајем јој љубав према своме другу,
Познајем јој срећу, — познајем јој тугу.

Та њена се душа од убиства гнуша,
Грози с' така дела; — — Илка није хтела!
Болови су хтели, — јади се отели, —
Удовицу стисли, — са ума је снели.
Та зар има свести на дну очајања!
Очајањ у горком дошло до цуцања.
Болови су крајњи увек без памети,
Болови су дигли тај самокрес клети,
И очај га само знао одапети;
Али, пре нег што ће тане да излети,
На краља полети, —
Удовица с' тебе, Наталијо, сети:
„Шта, зар ову душу, ову верну љубу, —
Шта, зар овом чистом, анђелском голубу
Да с' отрују дани,
Као што су моји, горки, отровани!
Не!“

Удовица скрену руку самокресну,
А тане фијукну, па у камен тресну — —
„Шта је, шта је с краљем?“ — „Није, није пао.“
Анђео бранитељ његов га спасао.

Анђео бранитељ, — а ко је то био?
Анђео бранитељ ти си, Наталијо!

А тај исти анђео, — њему је у власти, —
И несретну Илку тај ће анђео спасти.

Шетња по Новом Саду. СХХVII.

С новом школском годином дођоше нам и нове радости: у новосадској мађарској гимназији има 40 српских синова; у мађарском калуђерском кlostеру 46 српских кћери; у карловачкој српској гимназији уведен је мађарски језик као облигатан предмет, премда Мађари то нису захтевали; честити управитељ сарајевске српске општинске гимназије г. Светозар Поповић скинут је са тога места, јер је добар Србин; у Новом Саду од 1200 за школу способне деце уписаше се само 500 у школу, а оних 700, што не иду у школу, деле се у три разреда: први разред чува гуске и ћурке; други разред прасице и свиње, а трећи разред чува коње и завирује на вратима од бирцуза, да види и учи, како му се старија браћа покрај ракије и вина свађају и туку. Оно истина по школској „Уредби“ од г. 1872., што ју је донео карловачки сабор, имала би се политичка власт постарати, да се та деца натерају да у школу иду, али нашој би се власти данас читав свет смејао, кад би се она за то заузимала, јер ко би још данас респектовао закључке и уредбе саборске, који су пре Германове ере донесени, то све сад није више у моди као год ни кринолин и нећете о томе ни спомена више наћи ни у једном париском журналу за моду. Кринолину и аутономији отпевано је за душу и од сад ће се носити само узане хаљине и узана аутономија. И сабор ће од сада много боље и практичније бити удешен, јер по закључцима св. синода састојаће се од сада сабор из 25 сурчинских попова и 25 жупана Кушевића. На бирање саборских посланика неће се више народ потезати и трудити, него попове ће бирати сарајевска конференција, а цивилне ће бирати варошки капетани и полицајски чиновници и пандури. За то их плаћамо, па нек нас служе! Строжије ће се пазити и на квалификацију посланичких кандидата.

Ко не уме псовати матер, тога турска бечејска конференција неће ни у обзир узети, а цивилни морају своју црквену свест доказати дугметом са доламе кнеза Лазара, које је после неког гошћења у Раваници нестало.

Опширније о овим стварима може се читати у протоколу синодских седница. Оно што је штампано у „Застави“ држим ја да је само предлог мањине (Германов и Бранковићев), а већина владика, дакле народне владике, Стојковић, Живковић и Петровић, који су онде били на стражи да заступају народне интересе, на сваки начин ће своје предлоге обашка поднети, и по обећању своме, што га сваком приликом благодарноме народу своме даваху, чувати и сачувати нашу црквену народну аутономију, јер кад народ уме њих да одликује и пази сваком датом приликом, ваљда ће и они једанпут ту љубав народу своме вратити.

Хајд док они ту љубав не врате, можемо се ми часком и на друге ствари обазрети.

У Новом Саду састало се неколико пријатеља народних наших обичаја, те закључише, да се од сада не држе и мендани, јер то је туђински обичај, него да се слави крсно име, што је једино наша српска слава, коју нема никоји други народ. До сада је т. ј. био обичај, да браћа зареде на имендан, од куће до куће гдегод има који брат, чији је имендан, те се тамо честита, пије пиво и ракија, једе шунка, салама, сир и рибице, а од сад ће се држати свечари, те се ту неће пити пиво и ракија, него ракија и пиво, и неће се јести шунка, салама, сир и рибице, него рибице, сир, салама и шунка. То домаћина стаје 30—40 фор. па је напојио оне, који нису жедни, а нахранио оне, који нису гладни. А како би било, кад би сваки тај брат уместо тога приложио на свој имендан (или свечарство) по 30—40 ф. а макар и мање на то, да се заодене које сиромашно школско голо и босо дете, или да приложи што на огрев и топлу чорбу и залагај меса сиротињи нашој или ма на какву другу добротворну цел. У Новом Саду има нас најмање 50 а можда и 100 који смо до сад на споменути начин славили своје имендане, па кад би сваки уместо тога приложио на горње цели рецимо само 10 фор. он би свакојако био у профиту, а сиротињи би много учинио, јер са 500—1000 фор. могло би се доста деце заодети и доста дрва за сиротињу купити.

Но пошто видим, да сам данас врло озбиљно расположен, ваљда за то, што ме зуб боли, то ћу да завршим, и нећу више никог на зуб да узмем, јер ће ме још већма онда болети.

Аб.

У ш т и п ц и.

× Г. Емилијан Радић у својој књизи „Die Verfassung и т. д.“ назива српски карловачки сабор „модерно парламентарним монстр-организмом“, — каквим ће „монструмом“ назвати тек овај сада од синода новопредложени сабор?

* * *
† Ово новопредложено „устројство“ могло би се назвати и устројство нашег автономног права.

* * *
+ Др. Старчевић отворио је на загребачком сабору опет свој „тингл-тангл.“ Биће врло весело.

* * *
§. Чланови синода за време седница синодских говорили су као **Кастелари**: т. ј. заузели су се да буду на сабору **касте**. (И опет нешто шпанско у тим Карловцима!)

* * *
⊕ У Новом Саду је држан ово дана скуп, на ком се закључило, да се од сада не светкују имендани него свечарство (јер то је наше српско). Држимо да ће Светозари, Младени, Љубомири, Чедомиљи, Милани и т. д. бити противни овом закључку.

* * *
⊗ Изнашли су нову машину за вршење, која ће место плеве избацити неке извесне (нове врсте) календаре.

* * *
? Неки нови песници једва дочекаше закључак, да се више не славе имендани, и веде: Тако и треба, и наше се име не слави!

* * *
⊘ Ове јесени нешто слабо сватова, слабо се пишу „дишпензације“, ал утолико више „Vissum repertum-и.“
Аб.

За карактеристику времена.

До скоро су бар гајдаши били увек весели и певали, н. пр. „Сад ја видим да по вољи живим, идем ноћу,“ — — — и т. д. А сад нам посла један дописник песму, коју је спевао и пева гајдаш Милић у Шиду, а народ је радо слуша, уздахне и рекне: тако је.

Песму ту не можемо целу штампати, али ради карактеристике времена у којем живимо, вадимо из ње неколико строфа. Ево овако се почиње.

„Боже мили, ала раја цвили,
А господа спавају на свили;
Раја цвили, ал не знам докле ће,
Бог ће дати, ваљда дуго неће.

Доће време, пашће јарам с врата
И нестаће с огрлице злата.
Раја стеће под тешким синциром,
Па не може ни умрети с миром.

Горке муке од сироте раје
Што господи не мож' да надаје;
Наметли су и ајнкомен свету — —“ и т. д.

За тим још у 11 строфа филозофира гајдаш Милић о разним теретима и невољама, како већ он зна и уме. Једну строфу посветио је свештенству и ево шта вели:

„А попови већ су пали с цене
Ружно им се указује време;
Велик ђаво може се излећи
И сав народ у нов закон прећи.“

Ова песма, као што видите, није весела, али је веома zgodна да се на њој опица пулс, који тече кроз све слојеве народа.

Библијска питања.

41.

Да ли онај учитељ, што разбија деци кључем главу, цитира кадгод оне Христове речи: Пустите децу к мени!

42.

Кад је творац света рекао: „Нека буде светлост!“, да ли је онда Нови Сад егзистирао, а ако јесте, за што се онда и ту није светлост појавила него ноћу по густој помрчини морамо да идемо?

43.

Да ли је у Нојевом ковчегу била и која пуница од потопачувана, или су пунице производ новијих векова?

44.

Шта је нужније да уче дечаки и девојчице у школи: или, као до сада, како је мадама Потифар хтела прекрасног Јосифа да наведе на грех, или уместо тога да се учи мало неговати своје здравље?

45.

Шта је боље по човечији род, или да као некад рибе гутају људе (Јону), или пак да људи гутају рибу?

Аб,

Како постаје мода.

Одавно је већ познато, да моду не гради укус у Француској, него једино интерес и користољубље појединих фабриканата, а госпе радо примају тако наметнут укус и по њему се носе и држе. Ову стару истину потврђује сада опет један нов случај, што га француске новине недавно приповедаху:

Славна глумица, госпођица Марсова дошла је једном у Лијон, да игра на позорници као гошћа. Прво вече беше ванредно добро примљена, публика је била усхићена. Сутра дан у јутру дође к њој неки фабрикант у посету. „Госпођице“, рећи ће он глумици, „ви би могли мене сретним учинити; и с тога сам вам данас дошао у посету.“ — „А како то, господине?“ запита га глумица. „Врло лако, госпођице, само да примите комад материје, што сам вам донео на поклон.“ — После ових речи рашири фабрикант материју. То беше жута кадива. „Господе боже, а шта ће ми жута кадива!“ повиче госпођица. „То је за хаљину, госпођице. Ако вас виде у жутој хаљини — онда ћу ја бити срећан човек, јер онда ће свака госпа дати правити жуту хаљину.“ „Ал' господине мој, жуту хаљину не носи нико на свету, краљица

Маргарета била је последња, која ју је носила!“ „Баш за то вас молим да ви почнете. Ја вас преклињем немојте ми молбе одбити!“ Госпођица оде свом писаћем столу, те хтеде да извади новце, да плати за хаљину. Но фабриканат ће на то: „Ви ме не познајете, госпођице, ја вас само молим да материју примите, а да ме не вређате плаћањем. А кад вас буде цео Париз питао, од куда вам та материја, онда вас молим да именујете моју фабрику, која је иначе прва у Лијону“ . . .

Уметница се радовала, што се опростила визите. Она му све обећа.

Кад се вратила у Париз покаже материју својој кројачици. „Ах“ рећи ће ова, „материја је дивна, само шта ћемо с њоме?“ „Ја сам је добила за хаљину.“ „За хаљину? А ко би још носио жуту хаљину!“ повиче кројачица уплахилено. „А како би било да пробамо?“ запита госпођица Марсова. „Ја знам госпођице, да је вама слободно свашта покушати“.

— Кратко време после тога оде глумица раније у своју ложу. Хаљина беше готова и она ју је обукла. Гледала се у огледалу са свију страна и напоследку ће пуна суза повикати: „Не, не, не могу ја у овом чуду изићи пред свет, а друге хаљине нисам спремила!“ У то редитељ и други глумци хтедоше да се комад започне, али госпођица Марсова неће да игра. „Не могу никако излазити на позорницу овако као канарица.“ У то се умеша Талма и стаде густирати како је хаљина дивна и како ће се свима допасти. Једва се реши Марсова да игра, кад су је сви обрлатили. Завеса се дигне. Са свију страна зачу се жубор, знаци дивљења и допадања. Од уста до уста чуло се: „Да дивне хаљине!“ Сутра дан се узмувале све госпе по Паризу возећи се својим кројачима и за осам дана већ не беше дворане, у којој не беше пуно госпа са жутом хаљином, а оне које још не имадоше такве хаљине, завидеше онима. После неколико година опет је Марсова играла као гошћа у Лијону. С ускликом је дочека онај фабриканат, који је међутим силно имање стекао од продаје жуте кадиве.

Он је на обали Саоне имао диван дворац, где је дао у почаст уметници сјајну свечаност и називао Марсову звездом на небу моде.

М а м у т.

У Србији, где је била
Земља насута,
Ових дана ископали
Стара Мамута.

И Мамут је, ко што веле,
Конзервиран дивно, —
Сад не реци да је време
Баш конзервативно.

Д.

П у с л и ц е.

Ономад су у Сарајеву представљали „умилну“ оперету слепи миш. Чудно је то да просвета коју је окупација обећала, да та просвета почиње са слепим мишевима.

У Ђакову, приликом светковине украћена је једна сребрна кашика. Нијели којом срећом то баш она, и коју се лине мало воде кад брат брата хоће да попије у кашици воде!

Приликом откривања Петефијева менумента дознали смо да се статуа мађарски зове собор. — (Ако наша црквено-школска аутономија не добије скоро своју скупштину можемо се тешити тиме што бар Петефи Петровић има свој собор).

Многи нас питају зашто се г. Стојан Новаковић не потписује бар кад кад и министар освете, кад би му та скраћена титула врло добро доликовала.

Даклем српске су песме „пуне дисонанције и сметају хармонији лојалности“ — и зато ће се постарати да Кикинда никад не пропева српски (Бар да се хоће пронаћи и то, да су и новци из српских црпова пуни дисонанције, — онда би нас се бар егзекутори манули)

У Америци сада праве чарапе од папира. (ваљда од каквих новина) — е, код нас је друкчије код нас има новина од којих се ни честит обојак не би могао направити.

Како кад.

Болесник док болује сматра доктора као — а нђела; кад после тешке болести оздрави, као — бога; а кад треба да плати, онда као — ђавола. Истинић.

Само прву.

Неки Циганин на н-ском вашару украде једнога коња. Али зла му срећа прискочи, јер га на брзо ухватише и предадоше суду. То се догодило још у оно доба када су батине цветале и судија осуди Цигу на двадесет и пет врућих. Цигану не беше та пресуда мила те се непрестано извињаваше и мољаше али му ништа не поможе. Напоследку кад виде Цига да му то ништа неће помоћи, замоли судију:

„Али, молим Вас господине опростите ми бар само једну.“

„Хајд да те ђаво носи једну љу ти опростити, само лези.“ „Али ову прву господин-судија,“ рече Цига брзо. —

Ђира. Даклем ми нисмо били добро извештени. Није Абердар писао Данићу, него веле да је Данић писао Абердару.

Спира. Па то је један ђаво, само натрашке окренут.

Ђира. До душе, тако је. Ваво и ако на глави члови ипак за то не постаје анђелом.

Ђира. А по чему су то немачки и мађарски новинари познали да је онај несретни пиштољ баш из Русије.

Спира. Познали су по томе, што га нису видели.

Ђира. По чему још?

Спира. По томе што би се на њему и накнадно врло лако могао урезати ма какав руски напис.

Ђира. А по чему још.

Спира. Још и по томе, што руски пиштољ најбоље пасује у футрол њихове измишљотине.

Ђука и Шука.

Ђука. Јеси л' читао како чивутско-пештански новинари криве Русе због оног нечовечног атентата у Београду, јер је револвер био руски фабрикат!

Шука. Читао сам, јест то је чудна логика!

Ђука. Ал' кад би когод узео шпанску трску па такве новинаре мало попрашио, ко би онда био крив?

Шука. Е онда би Шпањолци били криви, јер је њихова трска. Аб.

Ђука. Једва чекам да се отвори жељезница од Новог Сада преко Кера у Пешту.

Шука. А зашто?

Ђука. Онда ћемо за неке извесне наредбе, кад нам дођу од горе, моћи рећи да смо их преко Кера добили. Аб.

Ш а л а.

У дворцу Б. у Нормандији изиграо је неко приликом једног великог ручка ову шалу: Уместо корпе с цвећем, која је увек на трпези стојала, метнуо је неко на сто живога јежа, којег је најпре турио у кабо ледене воде, те га ту дотле држао, док се није успавао, скоро умртно. Јеж се савио у клупче и није се мицао. Онда га он покрије цвећем и зеленим лишћем, те је врло лепо изгледао, и метне га за тим на сред постављене совре. Док се је ручало јеж се мало по мало у топлоти откравео, те се почне пружати и кретати, но кад на једанпут стаде по столу трчати сви се гости ужасну и породи се таква забуна и страх, да су сто превалили а многе женске добише грчеве. Домаћица видећи то чудо и покор паде у несвест, јер није шала да корпа с цвећем оживи и трчи по трпези! — Ко је те измајсторисао нису могли да дознаду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Неколико црта из жив. мога пријатеља Стеве,

кад је 1877/8 г. у Бечу служио као војничко-лечнички елев.

6. Ко пије с осећањем?

Берлински се конгрес разишао. Бугари добише кнежевину, Србија Врању и Лесковац, Чивути равноправност, а Аустрија Босну и Херцеговину. Аврашија у најбољем расположењу, као што је човек обично после мамурлука, крену војску и музику, да певајући и свирајући уђе у Сарајево. Али код Маглаја богме се замагли. Многи се хусар није више вратио својој кући, а већ код Тузле окренуо је леђа и сам јуначни Сапарија, па једва се код Добоја задржао. Место флауте и кларинете свирали су пушчана танад, место таламбаса оштре сабље и љуги јатагани, а место великог војничког добоша рикали су топови.

С тога су почели жељезницом довозити силне рањенике из Босне. Само их је у Бечу било на неколико стотина. Сад су и војнички лечници и елеви имали и сувише посла. Није шала, од седам ујутру па до дванајст на подне; и од три после подне до шест у вече! Сиромас Стева да падне с ногу. А што га је највише болело, то је била та околност, што су рањени војници били огромном већином Срби. Највише рањеника било је од Филиповића (Сремци), Цезаровићеваца (Вршчани), Ајроldоваца (Сомборци) и Јелачићеваца (Личани), а то су готово све сами Срби били. Грозно! 1875. г. гинули су Херцеговци и Бошњаци; 1876. г. немилице пролеваху крв Србијанци и Црногорци; 1877. г. опет Србијанци и Црногорци, а 1878 г. војвођани, горњи крајишници и српски потурчењаци у Босни и Херцеговини! Докле ће нас још трајати? Па да се бар после толике проливане крви можемо чиме похвалити — но куд сам ја забасао? Али нека ми нико то не замери. Ја нисам хтео да се проспем у патријотска јадиковања, већ сам тиме хтео једино да обележим мисли, које су се врзле Стеви по глави, кад је преврљао ране Сомборцима, Личанима, Вршчанима и Сремцима.

Посла је дакле било и сувише, али било је ипак и веселих и пријатних момената, особито у јутру и после подне пре нег што се отпочне визита.

Бечки патријотски „хилфсферајн“ послао је у шпитаљ добре шљивовице и стара црна вина, да се рањеници /крепе. Но „штабсарцт“, на чијем се одељењу Стева био, мислио је, да то неће нимало ни здравима шкодити, и тако у друштву са елевима попио је сваког јутра повећу флашу ракије, после подне пун шпитаљски „плекани“ бокал вина, који у најмању руку може имати својих десет олби. Ракија се пила из флаше, па се није могло приметити тако лако, ко више пије. Али после подне је вино точио „вертер“; прво је искапио „штабсарцт“, за тим елеви један за другим. „Штабсарцт“ је могао дакле посматрати сваког, ко како пије. Стеви пак увек су удариле сузе радости на очи, кадгод је искапио, и никад није пропустио а да не да израза осећању миља и сладости са оним облигатним српским: „аха!“

Кад су се сви и по други пут изређали, онда ће се „штабсарцт“ слатко насмејати и рећи:

„Свако од госпoде елева пије добро, али све је то ништа. Наш Стева пије с осећањем, а то неуме ниједан од остале госпoде! Види се да наш Стева поштује Исусову крв.“

Стева се на то само лако насмеја, немигну на „вертера“, да му и трећу напуни, па онда у божије име на посао.

7. Стевина љубав.

По праву требао сам са љубављу почети, јер у истини Стева се заљубио још пре, него што је осетио потребу, да купи себи огртач. Приоритет свакако припада љубави. Ја то отворено признајем па ипак говорим о њој тек на завршетку ових „црта!“ То чиним с тога, што држим, да ћу тако ове „црте“ боље и слађе зачинити. Грех ми тај треба и најсентименталнија госпођица да опрости, с тим пре, што ћу је измирити са мојим пријатељем Отевом, за кога је она сигурно држала, да тај човек живи само за вино и пиво и да се налази у вечитој борби са кредиторима, а да његово срце никад није жацнуо какво нежније и племенитије чувство. Да тако није — ето, то хоћу да докажем!

Осим болесних војника, било је у шпитаљу и болесне деце, које мушке, које женске. Ово су била деца изслужених војника, инвалида. Децу ову нису „вертери“—војници неговали, већ једна жењскиња. Мушке су руке грубе, да опходе са пејаком дечицом; мушко је срце и сунше тврдо, а да би способно било, да брижљиво негује тако слабачке створове. За то је шпитаљска управа за децу одредила једну женскињу, која ће на њих пазити и неговати их у болести.

Иста „вертерка“ није баш спадала у ред шипарица, али није још прешла границе грчког мајоренства. Између двадесете и тридесете године колебала се, али је ближа била двадесетим него тридесетим годинама. Иначе није била бог зна каква лепотица. Косе црвенекасте, очију плавих, обрва није ни имала, носа ческог, лица бела као млеко, усана румених и једрих — ето, таква је била! Звала се Јозефина.

Стева је увек пре визите долазио у собу, у којој су деца лежала, јер је морао термометром измерити телесну температуру малих болесника и да им изброји број удараца била у једном минуту. Све је то морао прибележити на цедуљи, што је на табли чело болесника висила, да би могао „штабсарцт“ чим уђе да види. Стева се свега код деце бављаше неколико минута, па је онда одлазио даље својим послом Јер Стева је био иначе врло озбиљан човек. Вршио је своју дужност, кад се ње прихвати, вољно и савесно; јако је волео разговоре о озбиљним и научним стварима па кога изближе не познаје, заклео би се, да тај човек никад о чем другом и не говори, Држаће га за човека, који вечито о нечем премишља. и увераваће сваког, да је Стева меланхоличног темперамента. Међутим, он је такав дању, а чим се запале свеће или газ, он одмах промене своју нарав и

претвара се у највеселијог човека, а често баш и у раскалашног.

„Вертерка“ је више пута покушавала, да с њиме заподене разговор, но он јој је увек или кратко и отсечно одговорио, или није ни пазео шта она све говори. Није је никад честито ни погледао; увек се занимао својим мислима.

„Опростите, г. докторе — тако у Бечу називају све ђаке-медицинаре — али ја знам, за што сте ви тако тужни.“ Отпоче једног дана „вертерка“ разговор, која се, што јој је Стева све више тужнији изгледао, све више за њега интересовала.

„Ко?“ запита је Стева. који није све чуо, шта је она рекла.

„Ви г. докторе.“

„Хм! може бити!“ одговори Стева, међући једном од деце термометар под пазуху.

„Не, без шале, г. докторе“ прихвати „вертерка“ охрабрена тиме, што је данас од њега чула више од једне речи. Иначе јој никад није више рекао.

„Ово ће сирото дете умрети“ примети Стева.

„Ја из ваших очију читам —“ настави „вертерка“.

„Да читаву ноћ нисте спавали, јел’те?“ прекиде је Стева.

„Ах, боже мој, г. докторе, где бих ја то и помислити могла! Него ја читам из ваших очију, да вас је тако озбиљним а мелохличним учинила несретна љубав.“

„Што год се родило, мора и умрети. Штета само, што се код многих то тако раио догађа“ рече Стева више као за себе, бројећи ударце била код другог детета.

„Љубав је најсветије чувство —“ хтела је „вертерка“ наставити започету тему.

„Мириши на кољиво“ рече опет Стева више за себе, кад је забележио, колико је пута у минути ударило било сиротом детету.

„Али за име света г. докторе, та ви и не слушате, шта ја говорим!“

„А шта то, драга Игејо моја?“ запита је Стева тако умљато, да се „вертерка“ растапала од радости, па за тим је уштинувала за браду, „вертерка“ је била ван себе од узбуђености. Јер није знала, шта да рекне човеку, који је досада хладан и ћутљив био, а сад се уједаред тако нежан показао, да је чак и за браду уштинувало. Па још је назвао и драгом!“ Само ону другу реч није могла разумети. Али тек пеће бити ништа рђаво, јер кад се хоће што рђаво да рекне, онда се не вели „драга“ — то јој је јасно било.

„Дакле још никаква одговора!“ прихвати Стева, кад је видео, да му вертерка“ ништа не одговара.

„Ах: — одговори стидљиво „вертерка“ — како сте ме преплашили г. докторе!“ па се за тим умљато насмеши, као да је хтела тиме рећи, да се баш не би срдила, кад би је г. доктор чешће тако плашио.

„То долази отуда, што се нисте још навикли, да вам мушки лепе речи кажу. Навикните се, па се нећете више плашити. А сад збогом, драга Игејо моја! и он оде.

„Лекарски се савет мора послушати“ говорила је са њим „вертерка“, пратећи га до одника, што води другим болесничким собама.

После подне дошао је Стева опет у „вертеркину“ собу, да обави свој посао пре нег што дође „штабсарџт“ на визиту.

„Вертерка га је са свим свечано дочекала и цифрастим речима понуди га, да после визите буде тако добар, па да дође на мали „јаузн“.

„Надам се — тако је завршила своју понуду — да ми молбу никако одбити нећете, јер вама је као Словену зацело познато, како мора Словенку заболети, кад јој се гостољубље не прими оним срцем, којим га она нуди.“

„Зар сте ви Словенске крви?“ запита је Стева разрогаченим очима.

„Ја сам Ческиња!“ одговори „вертерка“ поносно.

„Ах, то ми је баш мило! А што сте лепога приправили за „јаузн“ запита је он?

„Белу кафу —“

„Шта? ја белу кафу да пијем?“ ускликну Стева као да га је „вертерка“ смртно увредила и пође на поље.

„Молим, молим, г. докторе! Ви нисте пустили до краја да изговорим. Бела је кафа за мене, а за вас наћиће се помало шунке, кобасица, сира и саламе и флаша две дрехерског експортног пива.“

„А, то је већ што друго!“ рече Стева и свега га је прешло неко мило осећање, кад је чуо, да је реч о пиву.

Од тог доба Стева је сваког дана „јаузновао“ код Ческиње, а недељом и благим дневима ишао је с њоме у шетњу до „хехстен хајрига“. По некипут отшетали су се чак и до Дорнбаха и правили „ландпартије“ по околним брдима. Стева се на Ческињу навикао, да се је решио, да је узме за жену, кад Октобра буде свршио годину свога војничког службовања. Бадава су га другови одговарали, да не чини тога. Он им је на то одговорио: „Ја сам искрено љубио једну Српкињу. Из почетка сам мислио, да и она мене љуби, али сам се после са свим разуверио. Ја сам јој био посве равнодушан. Она није мене љубила, већ је заљубљена била у моју будућу диплому и рачунала је на удобан друштвени положај, који ћу јој мојим трудом и муком као доктор задобити, Све је на њој лаж била. После дана када ми се закључала на верност, дошао је један свршен лекар, заприсио је и — ова му је дала своју руку! Дуго јој било да на мене чека. Ја сам је презро, Ческиња пак и не тражи да је узмем. Мисли шта више, да ћу је ја зацело оставити; и често сам је затекао где плаче, кад о томе мисли. Али никад није ништа пребацивала, нити је тражила од мене икаквих обавеза, да ћу је узети. Она ме љуби чисто и несребично, као што може љубити, духом неразвијена али срцем непокварена девојка. Ја ћу је узети. То нека јој буде награда за њено добро срце.“

И Стева је одржао своју реч. Узео је Јозефину

за жену. Прво је морала прећи у православну веру, а после су се венчали у грчкој цркви у Бечу. Ја сам им био кум. — Стева је после тога на годину дана промовисан био за доктора целокупне медицине, а сад се налази са својом Јосефином у Калкути у Индији, где је ступио у енглеску државну службу. Писао ми је одашде, да је од нашег растанка много интересантних ствари претурио преко главе и да ће ми о свему томе други пут опширније писати. Видићу, да ли ће своју реч одржати. Ако буде што интресантно — саопштићу читаоцима овог листа.

Владимир.

Интелигенција

Приликом састанка делегација, питају „Хум, Листа“ министра Калнокија, колико нас до сад већ кошта онај колофони, што је потребан за одржање јевропског концерта.

Дечији одговор.

Чика Макса накарало свога малог нећака Глишицу и напослетку назове га још и магарцем.

Глишица се нађе увређен и рече: јесте чули, макар да сте ви мој стриц, ви зато немојте мислити да сам ја магарац.

Фараонов сан.

У неком друштву беше реч о причама из светог писма. И један господин рече:

„Ја много штошта разумем, али фараонов сан о седам дебелих и седам мршавих крава, то ми не иде у главу. То не знам како је могло да буде.“

„И мени је то негда било не поњатно,“ одговори му један трговац, који је скоро банкротирао. „Али и код мене се десило нешто врло налик на то; ја сам имао велике књиге, у које сам уводио своја примања, а жена моја имала је малу књижицу, у коју је уводила кућевна издавања. Није прошло ни седам месеци, а она женина мала мршава књижица, прождера све моје велике, дебеле књиге. Сад ми је поњатан Фараонов сан.“

Мом дужнику Сеплу.

Баш си луд, баш си луд,
Мој дужниче Сепле,
Место да ми вратиш дуг,
Волеш плаћат' слави суд,
Адвокате, штемпле.

Тр—.

Само искрено.

А. Ала бога ти, пријане, шта је тебе коштало твоје црно одело, што си летос дао правити?

Б. Ако хоћеш да ти истину кажем: не знам. Још ме није кројач тужио.

Одговори уредништва.

Сем — Ђу Сувише и пресувише сте локални. А то је ствар, која би се јасније видела са ширега гледишта.

Бр. Р. у Ш. Писали смо вам нарочито писмо. Ваља да сте га већ добили. Ако нисте молимо да нам јавите тачно вашу адресу па ћемо још једаред писати и писмо рекомандовати.

Претору у Загр. Погодили сте где боли. Али од нашег лека канда би још већма заболело.

Позив на предплату

НА

„Стармали“

Спрошлим бројем одпочела је нова, последња четврт за ову 1882. годину. Молимо све оне, који до овога часа нису своју претплату поновили да то учинити изволе, а ми овај број шаљемо свима дојакошњим нашим претплатницима. Идуће бројеве слаћемо само онима, који су платили. Молимо и оне који нам дугују за прошлу коју четврт, да у најкраћем року свој дуг одуше, а ми сваком дужнику прилажемо цедуљу као опомену и позив да плати. Нека сваки помисли да се не могу новине на вересију издавати, и ко их чита, право је да за њих плати.

Издаватељство „Стармалог“.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Потписана издавалац-штампарија издала је пре две године дана збирку књига за школу и народ под називом:

„ПОЧЕТНИЦЕ ПРИРОДНИХ НАУКА“

По суду књижевне критике и меродавних лица, ове су књиге не само добро дошле у своје време публици српској, него су оне од велике користи просвети нашега народа, наиме српској школи.

У нади да ће и даље књиге те започете збирке наћи одзива у наше читалачке публице, продужујемо или боље настављамо прекинуто издавање почетница природних наука, од којих ће за кратко време изићи у нашем издању три важне и веома интелектуалне свеске:

1. Општи увод у природне науке. од Т. Хекслија, српски превод од Дра Лазе Пачу-а шефа општинских лекара у Београду. Цена 50 новч.

2. Физиологија од М. Форстера, са једном насловном сликом и 18 слика у тексту. Српски превод Дра Лазе Пачу-а, шефа општинских лекара у Београду. Цена 50 новч.

3. Минералогича од И. Петерса, са 46 слика у тексту. Српски превод И. М. Душманића. Цена 50 новч.

Све три књиге биће укорићене у лепе тврде корице.

У Н. Саду 20. септембра 1882.

Штампарија А. Пајевића.

ИЗИШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА ГОДИНУ 1883.

уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић.
ГОДИНА ДЕВЕТА.

Овај највећи, најбољи, најлепши и по томе и најјефтинији српски календар, који је за ово осам година распрострањен више од 110,000 комада по свима крајевима где год има Срба, штампан је и ове године новим словима, на лепој, углађеној артији брзотиском што штампа нарочито слике. —

Календарски део „Орла“ уредио је највештији зналац овога посла у нас проф. Александар Сандић. Овај део доноси: знамените године српске и опште, годишња времена, помрачења сунца и месеца, црквено рачунање времена, пасхалију, небесне знакове, сунце и планете, брижљиво описану планету владарку. У сваком поједином лепим знацима урешеном месецу стари и нови календарион, мене месеца, гатање о времену, предзнаке о години, радње месечне на дому и у пољу, народне и земаљске светковине, разне белешке, статистику земаља и владара, статистику Срба у карловачкој митрополији уз то чисте изрубрициране листове за бележење.

„Орао“ доноси и у овоме своме деветом лету за год. 1883 богат и одабран садржај урешен уметнички израђеним сликама.

ЗАБАВНО-ПОУЧНИ САДРЖАЈ

„Орла“ за годину 1883 грана се на ове оделке:

1. НАРОДНЕ ЗАДУЖБИНЕ: Животописи и завештаји: а) Хрисантије Николајевића, од Томе Крстова Поповића. б) Кузмача и Ана Рацковића, од С. Ајваза.
2. ПРИПОВЕТКЕ ИЗ СРПСКОГА ЖИВОТА: а) Велило, приповетка Стевана Ј. Јефтића. б) Ум за морем а смрт за вратом, од С. В. Поповића.
3. ИСТОРИЈА НАШИХ ДАНА: Ђузепе Гарибалди, народни јунак талијански, од Ј. П.
4. СРПСКИ КЊИЖЕВНИЦИ: а) Др. Данило Медаковић, б) Поп Димитрије Поповић, в) Атанасије Николић, од С. В. Поповића.
5. НАРОДНО ЗДРАВЉЕ: Алкохолизам, четврти чланак од др. Ђорђа Натошевића.
6. НАРОДНА ПРИВРЕДА: а) Писмо уреднику о пчеларењу, од Јована Живановића; б) Два Фрушкогорца, од Стеве Симоновића; в) Пољскопривредни чланци (I. Чичока. II. Шуме и њина важност) од В. Бурјана. г) Благословене вредне ручице од С. В. Поповића; д) Недајмо се варати, од Јефте Провлака, лицидера.
7. ПРАВНЕ ПОУКЕ: О судској продаји непокретнина (куће или земље), од Др. С. Павловића.
8. ИЗ ПРИРОДЕ: а) О помрачењима, б) Војса орлом, од М. Кречаревића.
9. ОПИС ЗЕМЉЕ И НАРОДА: О Црној Гори и о Црногорцима, по књизи Љ. П. Ненадовића.
10. ПЕСНИШТВО: Српчад око гуслара, песма Петра Ј. Петровића.
11. БЕЛЕШКЕ уз наше слике. Уз овај садржај иду Вашари и Огласи.

ИЛУСТРАЦИЈЕ

за „Орла“ израђене су уметнички у првим заводима у Бечу, Стутгарду, Паризу, Милану и Лондону.

„Орао“ за годину 1883 доноси ових 25 слика:

- I. Насловну слику: 1. Ђузепе Гарибалди, народни јунак талијански.
- II. Ликове: 2. Краљ Милан и краљица Наталија.
3. Хрисантије Николајевић.
4. Кузман Рацковић.
5. Ана Рацковића.
6. Др. Данило Медаковић.
7. Поп Димитрије Поповић.
8. Атанасије Николић.
- III. Историјске слике наших дана: 9. Гарибалди на челу својих добровољаца.
10. Величање и славље Гарибалда у Риму после смрти његове.
11. Генерал Скобељев на челу својих јунака.
- IV. Слике из Србије: 12. У мехапи бистре политику, од проф. В. Тителбаха.
13. Манастир Манасија и 14. Манастир Љубостиња од проф. В. Тителбаха.
- V. Слике из Црне Горе: 15. Кнез Никола I. прима и расправља тужбе.
16. Црногорац из околине Цетиња.
17. Црногорац са границе херцеговачке.
18. Бокељски и херцеговачки ускоци прелазе у Црну Гору.
19. Црногорски војвода.
20. Црногорци секу овце за пастрму.
- VI. Народне слике: 21. Српчад око гуслара и 22. Старина Новак, од Уроша Предића сликара.
23. Арбанаси на ратном збору у Призрену.
- VII. Слике из Фрушке Горе: 24. Манастир Шипатовац, од Ст. Николића.
- VIII. Слике из природе: 25. Орао напада на шумара.

„Орао“ за год. 1883 стоји само 50 новч. или 1 динар.

Наруџбине из Србије прима књижарница Велимира Валожича у Београду која рабатује по 20—25%. Из свију осталих крајева упућују се наруџбине на потписану штампарију, Растуривачима и купцима за готово дајемо највећи уобичајени рабат.

На „Орлови“ крили узлетио је „ЦАРИЊ“ мали календар са сликама за год 1883. Цена му је 20 новч. или 2. гроша. Рабат и наруџбина као у „Орла.“

У Новом Саду 1-ог Октобра 1882.

Штампарија А. Пајевића у Н. Саду

издавалац „Орла“ и „Цариња“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS